

Posudek rigorózní práce Barbory Klímové:

Grigorij Musatov

Rigorózní práce Barbory Klímové je první opravdovou monografií Grigorije Musatova, ruského malíře, který našel asyl v meziválečném Československu a nakonec zde zakotvil jak svým životem, tak svým dílem. Klímová se velmi důkladně seznámila s biografií Musatova a zajímavě popsalala jeho začátky v Rusku, jeho první uměleckou orientaci v dílně jeho otce - ikonopisce a školení na uměleckých školách v Penze, Kyjevě a zejména v Moskvě, kde musel vnímat i modernistický ruch, který nastal v předválečném ruském kulturním prostředí. Odtud nepochybně pocházela jak jeho typická schopnost spojovat poučení z "lidového" malířství s aktuálním modernismem, tak jeho ruská víra v potřebu sociální revoluce, která ovšem prošla všemi peripetemi zmatků občanské války, aby se nakonec proměnila spíš v jakýsi sen o ztracené idyle Musatovova dětství.

Klímová popisuje velmi podrobně nejenom Musatovovy barvitě osudy, ale zejména jeho malířské dílo, které sleduje v jeho vývoji. V podstatě je člení na tři hlavní periody, na období dvacátých let, kdy Musatov vytváří amalgám z expresionismu, primitivismu, civilismu, ale i dobového neoklasicismu v projevu, který upoutal pozornost i českých malířů z okruhu Umělecké besedy (Zrzavý), kteří ho přijali mezi sebe a umožnili mu tak jinak jistě nelehkou adaptaci českým poměrům.

Pro třicátá léta je potom typické vyvržení Musatovova malířského stylu, kdy u něho dochází k volné adaptaci toho, co je poněkud volně nazýváno "impresionistickou" technikou, co ale, kromě paralely s Renoirem, má s původním impresionismem společného jen jakousi totalizaci barevného elementu a posun k jisté poetické náladovosti. Právě tak se totiž nabízí pro komparaci i vztah k "mlnům" Josefa Šímy, podobně vzdálených od impresionistického realismu, jako jsou pozdní barevné vize Musatova.

Mezi dvacátá a třicátá léta se podle autorky vklínjuje ještě krátká perioda symbolicky pojednaných civilizačních námětů, kterou Klímová považuje za nejzajímavější a kterou inpertretuje jako "katastrofickou", jako upozorňující na "techniku jako možného strůjce zla". (S.185) Tato interpretace není úplně přesvědčivá, nejsem si jist, zda Musatov, který se podle jeho životopisu orientoval v politice jen intuitivně, chtěl vskutku těmito obrazy vyjádřit kritiku sovětské industrializace.

Klímová vysvětluje specifika Musatovovy ikonografie (včelín, loď jako obraz v obraze, meloun, židovství, květiny, Volha) a výstižně zasazuje Musatova do kontextu Ruska, Prahy a Paříže. Přínosem jsou i její shledání shod a rozdílů s H. Rousseauem a Marcem Chagallem, s nimiž byl Musatov nejčastěji srovnáván. Zajímavý je i exkurs o falzech Musatovových obrazů.

Monografie Klímové je nesporným přínosem k poznání díla Grigorije Musatova a proto ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 9. 11. 2007

(Prof. PhDr. P. Wittlich, Csc)